

УДК 63 (092)

Понад 100 років виробничо-просвітницької діяльності

Демидов О. А., доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Гудзенко В. М., кандидат сільськогосподарських наук
Кузьмінська Г. П.

*Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН
Україна, 08853, с. Центральне, Миронівський район Київської обл.
e-mail: mwheats@ukr.net*

Миронівська дослідна станція та її наступник Миронівський інститут пшениці були і є не тільки осередком селекційної науки, а й сполучною ланкою між наукою і агровиробництвом. У 20–50-х рр. Миронівська станція запроваджувала у своїй зоні діяльності такі державні проекти, як колективні досліді на селянських землях; організація мережі кореспондентів-дослідників серед селян-господарників; хімізація сільського господарства (рекомендації щодо застосування мінеральних добрив та агрохімконтроль ґрунтів у господарствах); керівництво роботою хат-лабораторій (у трьох областях); реалізація державної постанови про полезахисні лісонасадження і травопільні сівозміни у степових та лісостепових районах Європейської частини СРСР (зокрема в Україні) та ін. Започаткована на Миронівській дослідній станції робота з пропаганди сільськогосподарських знань та наукових досягнень серед агрономічних робітників і селянства продовжується й в інституті, зокрема виставкова справа (підготовка експонатів та експозицій для виставок різного рівня), організація щорічних з'їздів агрономів та семінарів і курсів підвищення кваліфікації для працівників сільського господарства, узагальнення передового досвіду у виробництві, економічне обґрунтування результатів наукових досліджень, впровадження наукових розробок (сортів) у виробництво, випуск друкованої продукції для агроспеціалістів (рекомендації, поради, інформаційні листки тощо), прийом делегацій та екскурсій, а також проходження студентами практики і стажування в установі. З 1937 р. на Миронівську державну селекційну станцію було покладено завдання щодо вирощування насіння основних зернових культур для декількох областей України, що й сьогодні є головним у виробничій діяльності інституту. Станція брала активну участь в усіх загальнодержавних починаннях щодо наукового забезпечення сільського господарювання і окремих селянських господарств та сталого розвитку аграрного сектору країни. Таку діяльність продовжено й інститутом. Миронівський науково-до-

слідний інститут селекції та насінництва пшениці став визнаним центром селекційної науки в системі ВАСГНІЛ, тут регулярно проводились науково-практичні наради, курси і семінари обласного, республіканського та всесоюзного рівня. За насінням пшениці миронівських сортів приїжджали аграрії з різних регіонів не тільки України, а й тодішнього СРСР. Миронівські сорти широко вирощувались у тогочасних соціалістичних країнах. З набуттям Україною незалежності миронівськими науковцями окрім нових сортів було розроблено ряд технологій, зокрема для фермерських господарств, які успішно впроваджувались безпосередньо в агропромисловість. Кращі традиції, закладені на станції, зберігаються й сьогодні. В інституті щороку проводяться Міжнародні дні поля, навчально-консультативні семінари і круглі столи для керівників, агрономів і спеціалістів агрогосподарств, наради різного рівня, а також курси підвищення кваліфікації, випускається друкована методична і рекламна продукція. Щороку видається більше 100 ліцензій на використання миронівських сортів, які займають в Україні 1,5 млн га. Досягнуто угод про співпрацю з насіннєвими компаніями Угорщини, Туреччини, Молдови, Білорусі. Нові сорти передаються аграріям разом з повним науковим супроводом щодо їх вирощування. Миронівські науковці проводять обстеження посівів безпосередньо в господарствах та надають методичні консультації і поради.

Ключові слова: Миронівська станція, Миронівський інститут, колективні дослідження, мережа кореспондентів-дослідників, хати-лабораторії, виробництво насіння, семінари, курси підвищення кваліфікації, практика, виставки, Дні поля, друкована продукція, науковий супровід сортів

Ідею створення Центральної дослідної станції було втілено у життя після майже десятирічної боротьби за неї відданих сільськогосподарській дослідній справі людей, насамперед з погляду на наукові пошуки Всеросійського товариства цукрозаводчиків (ВТЦ), яке виступило ініціатором заснування центральної установи для організованої в 1901 р. Мережі дослідних полів ВТЦ у Київській, Подільській, Полтавській, Курській і Воронезькій губерніях Російської імперії. На дослідних полях Мережі вивчалися, головним чином, питання удобрення та техніки обробки землі в цукробуряковому господарстві. Але недоліком в її організації було те, що розміщені у великих приватних буряківничих господарствах дослідні поля не мали постійної території, тому не могло бути й мови про багаторічні стаціонарні агротехнічні дослідження. Відомий вчений-агробіолог, професор сільського господарства Соломон (Шоломон) Львович Франкфурт, який був організатором і беззмінним керівником Мережі упродовж майже 20 років від часу її заснування (1901–1919), одним із перших довів необхідність проведення довготривалих польових дослідів, які б дали можливість вивчати дію добрив у сівоzmінах та баланс поживних речовин у них. Такі обставини вказували на необхідність створення науково-агрономічного інституту, який би очолив Мережу і своєю діяльністю заповнив прогалини у її роботі. Великою мірою саме з цієї метою було створено Центральну дослідну станцію в Миронівці (Канівський повіт Київської губернії), фундатором якої став С. Л. Франкфурт.

Київським губернським земством було запропоновано, щоб Центральна (Миронівська) станція вивчала також питання, важливі для рільництва взагалі та для місцевих селянських господарств зокрема. Таким чином, на станцію було покладено завдання як на районну дослідну установу щодо обслуговування чорноземів Київської губернії [1]. Такий напрям діяльності Миронівської станції передбачав у перспективі тісний зв'язок наукових досліджень з безпосереднім практичним їх запровадженням у селянських господарствах різного рівня, що, зокрема, сприяло підвищенню агрономічної досвідченості господарів.

Бурхливий розвиток різних галузей господарства, налагодження міжрегіональних економічних зв'язків, ринкова конкуренція вимагали від виробників активної демонстрації своєї продукції перед широким загалом потенційних клієнтів. Всеросійська фабрично-заводська, торгово-промислова, сільськогосподарська і науково-художня виставка, що проходила в Києві з 29 травня по 15 жовтня 1913 р., стала яскравим прикладом презентації досягнень у модернізації економіки й міського життя в українських губерніях, насамперед правобережних. Учасниками виставки разом із представниками українських губерній стали візитери з Санкт-Петербурга, Москви, Харкова, Одеси, Єкатеринбурга, Баку, Ревеля, Риги, Варшави, Лодзі та багатьох інших міст, чимало було іноземців – англійців, німців, французів, шведів, американців [2]. Всеросійське товариство цукрозаводчиків було учасником експозиції буряківничого відділу виставки, в якій, зокрема, за сприяння С. Л. Франкфурта було вперше представлено Центральну дослідну станцію.

Миронівська дослідна станція стала своєрідною кузницею спеціалістів і наукових кадрів. Так, лише з 1912 по 1922 рр. тут працювало понад 60 студентів-практикантів та стажистів [1]. Деякі з них залишилися на станції і багато зробили для розвитку установи, інші, розпочавши тут свій науковий шлях, стали видатними вченими.

Після революції та громадянської війни почали організовуватися заводські і колективні господарства, які мали великий попит на насіння. У 1923 р. Сортівничо-насінницьким управлінням (СНУ) було надано дозвіл на розмноження і внесення до племінного реєстру першого створеного на Миронівській станції сорту озимої пшениці – Українка 0246. Того ж року серед інших сортів, виведених на станціях СНУ, Українка експонувалась на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. Дуже вирівняний посів нового сорту привертав загальну увагу, зокрема місцевих селян, які масово відвідували станцію, щоб побачити ди-во-пшеницю. Розмноження Українки було проведено, зокрема, у восьми селянських господарствах трьох навколишніх сіл – Миронівки, Салова-Хутора та Козина. У виборі репродуктивних станцій керувалася технічною

оснащеністю господарства і культурним рівнем господаря. Заможні господарі під наглядом головного автора сорту Івана Максимовича Єремєєва вирощували на своїх полях новий сорт на насіння за домовленістю про обмін його на рядове зерно. Незважаючи на існування заводських господарств по допомогу в розмноженні нового сорту станція і надалі звертатиметься, головним чином, до селян. Шляхом обміну між сусідами і родичами деяка частина насіння, яке залишали собі репродуценти, проникала в селянські господарства, і таким чином Українка з першого ж року розповсюдилась округою [3].

Велику роль у поширенні чистосортного насіння Українки 0246 в окрузі відіграв Маслівський сільськогосподарський технікум. З 1921 р. Українку розмножували в учбовому господарстві технікуму під науково-методичним керівництвом спеціалістів Миронівської станції, зокрема самого І. М. Єремєєва. До проведення всіх основних робіт з вирощування елітного насіння (сівба, видове і сортове прополювання, апробація, збирання, очищення і сортування зерна) долучались студенти, що було важливим етапом у їхній професійній підготовці. У 1925 р. Маслівським технікумом за сприяння Миронівської станції було відпущено 6 тис. пудів насіння Українки Північно-Кавказькому Крайовому Земельному Управлінню [3]. Студенти допомагали науковцям і в обстеженні посівів з метою виявлення хвороб. Так, улітку 1925 р. під керівництвом завідувача секції фітопатології В. П. Муравйова студентами було проведено обстеження полів у Миронівському районі на ураженість зернових культур хворобою злакових «сажка», або «зона». Результати проведеної роботи викладені у науковому збірнику «Записки Масловского техникума селекции и семеноводства».

З метою прискорення розмноження сорту Українка за ініціативою Єремєєва в 1920 р. було організовано Спілку селян-насінників (Всеукраїнська Спілка насінництва) [3, 4].

З історичного погляду, за сплетінням господарсько-економічних труднощів місцевого значення, за умовами та можливостями для діяльності одним із найважчих за період існування Миронівської станції був 1920 р. Але того року розпочалося неухильне, хоча й повільне відновлення нормальної плідної праці колективу станції [1].

Уперше про підсумки своєї наукової діяльності перед широким загалом фахівців співробітники Миронівської сільськогосподарської дослідної та селекційної станції доповіли на 2-й сесії Київського крайового комітету сільськогосподарської дослідної справи 1–10 лютого 1922 р. Фактично було узагальнено головні результати десятирічних польових та лабораторних дослідів станції [5].

Відносна політична і економічна стабілізація активізувала селян щодо вдосконалень у власному господарванні, а діяльність дослідних

станцій набула спрямування на налагодження зв'язків із місцевим селянством та популяризацію наукових досягнень і сільськогосподарських знань серед населення через бесіди, читання, лекції, поради, а також на практиці, тобто наочними експонатами та організацією ділянок для демонстрації того чи іншого сільськогосподарського прийому.

У 20-х роках з цією метою на дослідних станціях створюються секції (відділи) пристосування (впровадження), головне завдання яких – запровадження «висновків» (результатів) досліджень у селянських господарствах, залучення господарів до посильної участі в дослідках, організація з'їздів, виставок, екскурсій тощо. У 1925 р. відділ пристосування був створений на Миронівській дослідній станції, організацією якого було започатковано роботу з пропаганди сільськогосподарських знань і культури землеробства серед агрономічних робітників та селянства [6]. Такій діяльності, зокрема через відділи пристосування дослідних станцій, надавалось велике значення на державному рівні [7].

Один з напрямів агропросвітництва – організація місцевих виставок, яку було покладено на райземвідділи. Розвиває виставкову справу й відділ пристосування Миронівської дослідної станції [8, 9].

У 1924 р. станція взяла участь у першій районній сільськогосподарській виставці в селі Козин, що неподалік Миронівки. Заможні господарі цього села залучались до розмноження сорту Українка. Учасники і відвідувачі виставки вперше спостерігали оранку земельного масиву трактором «Фордзон». Як незмінна учасниця районних виставок Миронівська станція пропагувала агроприйоми землеробства серед селян [10].

Для безпосереднього гуртування господарів-селян, агрономів та науковців з метою розповсюдження сільськогосподарських знань та обміну набутим власним досвідом Миронівська станція з 1925 р. проводить щорічні з'їзди агрономів, на яких з науково обґрунтованими практичними порадами виступають науковці [11–13].

Без представників відділу пристосування Миронівської станції не проходив жоден галузевий загальноукраїнський захід. Співробітники станції брали активну участь в усіх загальнодержавних починаннях щодо наукового забезпечення сільського господарювання взагалі і окремих селянських господарств зокрема, підвищення врожайності та сталого розвитку аграрного сектору країни [14, 15].

Зважаючи на неухильне зростання вимог до сільськогосподарського виробництва і з метою виявлення та розширеного і більш детального вивчення способів підвищення врожайності та родючості ґрунту дослідним станціям, часто через недостатній штат науковців для масштабних досліджень, потрібно було розгорнути науково-дослідну роботу в тісному зв'язку безпосередньо з виробничниками сільгосппродукції в різних при-

родно-господарських умовах та побудувати її так, щоб вона давала конкретну відповідь з цього питання певному господарству. У березні 1925 р. було проведено Всеукраїнську нараду, присвячену питанню про розгортання в селянських господарствах так званих колективних дослідів.

Щоб колективні досліді справді відповідали бажаним «наслідкам» (результатам), треба було чітко усвідомити кінцеву мету, а саме: вивчити ефективність конкретних агрономічних заходів залежно від природних і господарських чинників. Тому колдосліді можна вважати однією з науково-дослідних методик. Вони були тісно пов'язані з роботою постійного дослідного поля і своєю діяльністю мали доповнювати один одного. З метою збільшення продуктивності сільського господарства необхідно було поєднати зусилля всіх агрономічних організацій того чи іншого району, тому колективні досліді стали розгалуженою мережею, яка пов'язувала дослідження і узагальнювала отримані практичні результати райземвідділів, агропунктів Бурякосоюзу та сільськогосподарських шкіл [16].

Керівництво Наркомату освіти УСРР в 1921–1929 рр. велику увагу приділяло тому, щоб учні професійних шкіл отримували практичні знання, повною мірою працюючи на заводах, фабриках, у радгоспах та на дослідних станціях. Усі сили колективів сільськогосподарських шкіл, у яких поглиблено вивчали дисципліни, безпосередньо пов'язані з сільськогосподарським виробництвом, використовувались у справі ведення господарства, для чого учнів на увесь літній триместр відряджали для практичних робіт у радгоспи, кооперативні виробництва, земельні органи, а також на дослідні станції [17].

Миронівська дослідно-селекційна станція ув'язала свою діяльність з різними агрономічними організаціями району та з місцевими сільськогосподарськими школами, а з весни 1926 р. разом з ними розпочала роботу щодо активного впровадження колективних наукових дослідів на селянських землях своєї зони діяльності. На початку впровадження колдослідів станція охоплювала своєю діяльністю 10 районів (Богуславський, Рокитнянський, Миронівський і Медвинський, що належали до Білоцерківського округу, та Балакліівський, Канівський, Таганчанський, Смілянський, Стеблівський і Корсунський Шевченківського округу), а з весни 1927 р. – вже 28 районів трьох округів (Білоцерківського, Шевченківського та Зінов'ївського). У колдослідах вивчали такі питання: зайняті пари; вплив удобрення на озиму пшеницю, овес, цукрові буряки та картоплю; сортови-пробування озимої пшениці, жита, вівса і проса. У березні 1927 р. на Миронівській станції було організовано курси для агрономів, які мали проводити колдосліді. Лекції читали фахівці дослідно-селекційної справи [16, 18].

У звіті за 1926/27 р. відмічено як недолік недостатню участь у колдослідах «шкільної агрономії», що необхідно було виправити. Навесні

1928 р. до колдослідництва було активно заохочено сільськогосподарські школи, кожній з яких визначено певні райони та завдання. Далі безпосереднє виконання колективних дослідів на селянських землях проводили, в основному, сільськогосподарські школи (до цього досліді закладались лише на землях агрошкіл) спільно з селянським активом дослідників. На дослідних ділянках технічне керівництво та постійний догляд за дослідом з хлібами здійснювали агрономи-рільники райземвідділів, з цукровим буряком – агрономи Бурякосоюзу. На своїх землях агропрофшколи проводили досліді і з хлібами, і з буряком. Щороку (1928, 1929 рр.) у колдослідах брали безпосередню участь 9–11 сільськогосподарських шкіл зони діяльності станції, в тому числі Маслівський сортівничо-насінницький інститут, в якому спецдисципліни викладала переважна більшість науковців Миронівської станції.

Колективні досліді стали для сільськогосподарських шкіл справжньою дослідно-навчальною справою, що відкривала новий шлях до підготовки агроспеціалістів. Навчально-виробничі плани ув'язувались з колдослідною роботою, і сільгоспшколи повинні були не тільки збирати результати колдослідів у селянських господарствах, а й остаточно обробляти отримані дані, зводити кінцеві результати і готувати звіти до публікації. Закінчивши практику з колдослідів, учні сільськогосподарських шкіл звітувались перед науковцями Миронівської станції, які оцінювали їхню роботу. Кращих з них запрошували працювати на станції.

У червні 1928 р. на Миронівській станції відбулася спільна нарада представників усіх агрономічних організацій та сільськогосподарських шкіл зони діяльності станції, в ході якої провідні науковці підбили перші підсумки та висвітлили конкретні методичні й організаційні аспекти виконання колективних дослідів, крім того обговорювалось питання про організацію гуртків селян-дослідників та подальшу популяризацію результатів колдослідництва серед господарів.

У 1929 р. колдосліді остаточно стали складовою науково-дослідної секції Миронівської дослідної станції. Загальне методичне та організаційне керівництво мережею колективних дослідів (1926/27, 1927/28, 1928/29 рр.) здійснювали завідувач дослідної секції директор станції Олексій Костянтинович (Карлович) Філіповський та Наукова рада фахівців станції. Безпосереднє виконання колективних дослідів проводив фахівець-колдослідник дослідної секції М. В. Тунік.

Масова сільськогосподарська школа мала стати передавальним механізмом, через який «наслідки» колективної дослідної роботи впроваджувались у селянські маси, а також утворювались селянські активи дослідників на місцях, за допомогою котрих поширювалась колдослідна справа. Наочно результати колективних дослідів популяризувались

серед селян через екскурсії та експонати на виставках під час «Свята Врожаю». Виконавши завдання з колективних дослідів, сільськогосподарські школи мали використовувати отримані результати як агропропаганду між селянами та як навчальний посібник з рільництва [16]. Учасники колдослідів на місцях за певною методикою разом з науковцями станції вивчали окремі прийоми і на живих зразках переконувались самі та переконували інших господарів у доцільності застосування того чи іншого методу господарювання. Учні сільськогосподарських шкіл мали змогу пов'язати теорію з практикою безпосередньо на виробництві і набували високої професійної кваліфікації [3, 19].

Миронівська станція проводила масштабну колдослідницьку справу спільно з агрономічними організаціями зони діяльності з метою тісної співпраці безпосередньо з виробництвом. Так, за результатами 1927 р. сорт Українка як «рекордист» серед пшениць, що випробовувались у колективних дослідях в умовах селянського господарства, вперше експонувалась за рубезем – на Всесвітньому ярмарку в німецькому місті Лейпциг. У 1929 р. Українкою засівається понад 2 млн га, а після війни – 7 млн. Зерно Українки з високими хлібопекарськими якостями у 30-і рр. було вагомою статтею радянського експорту.

З початком колективізації та широкої державної кампанії щодо підвищення врожайності у сільському господарстві Миронівська дослідна станція з метою впровадження результатів досліджень у селянські маси навесні 1929 р. вводить у свою діяльність з пристосування (впровадження – прим.) новий розділ – «мережу кореспондентів-дослідників», що передбачала кореспондентсько-листівний метод роботи. Мережа, якою керувала секція пристосування, мала згуртувати навколо станції бідняцько-середняцький актив села, насамперед перших колгоспників. Через такі агродослідні гуртки станція мала змогу впроваджувати результати науково-дослідної роботи з технології вирощування та організації господарювання в колгоспах. Кінцева мета діяльності мережі – організувати масове дослідництво й винахідництво та спрямувати роботу на боротьбу за високий урожай сільськогосподарських культур. Станція випускала друком науково-популярні статті, поради селянам. Селянам-кореспондентам безкоштовно надсилались невеличкі пакунки насіння (5–10 фунтів) різних культур (ярі хліба, зернобобові культури, бобові трави) для висівання на маленьких ділянках з метою дослідження та розмноження, надавались інструкції з висіву та догляду за рослинами.

У грудні 1929 р. відбулося засідання науково-технічної ради Миронівської станції спільно з кореспондентами-дослідниками, представниками районної земельної агрономії і Маслівського інституту селекції та насінництва. Було заслухано зауваження і поради селян-дослідників,

підбито підсумки і визначено перспективу подальшої роботи станції з пристосування (впровадження). Ухвалено подальше розширення мережі кореспондентів-дослідників шляхом залучення всіх колгоспів зони діяльності станції, що давало змогу тримати зв'язок з метою допомоги у правильній організації господарювання в них і водночас використовувати колективні господарства для вивчення різних питань, що виникнуть у господарчих умовах самих колгоспів [20]. Зокрема, планувалось наочно ознайомити якомога більше селян-дослідників з роботою станції шляхом екскурсій, курсів, нарад тощо. У 1930 р. навіть вийшов друком спеціальний «Показчик для екскурсанта на Миронівську дослідну станцію», який підготував випускник Маслівського інституту Т. О. Прант [21].

У 1931 р. Миронівській дослідній станції для розширення науково-виробничої бази був переданий бурякорядгосп «П'ятирічка» Миронівського цукрозаводу (нині Державне підприємство «Дослідне господарство "Еліта"» – *прим.*), який у подальшому став базою практичного господарювання.

З початком суцільної колективізації співробітники новоствореного підрозділу Миронівської станції – секції економіки та організації соціалістичного сільського господарства – в 1931 р. вивчали організацію праці в декількох навколишніх буряківничих колгоспах, зокрема в артілях імені Шевченка (с. Ємчиха) та «3-й вирішальний» (с. Карапиші) Богуславського району, до якого тоді належала Миронівка. Науковці, зокрема, дійшли висновку, що одними із найважливіших моментів у організаційно-господарчому зміцненні колгоспів є організація постійних бригад і соціалістичного змагання між бригадами та колгоспниками, а також ударництво. Було узагальнено результати досліджень з організації праці в бурякових колгоспах зони діяльності станції та раціоналізаторську практику радгоспів Союзцукру [22].

Наступною ланкою у боротьбі за збільшення врожайності стала хімізація сільського господарства, основним завданням якої було, зокрема, вміле застосування мінеральних та органічних добрив. Щоб допомогти у цьому колгоспам, Миронівська станція декілька років запроваджувала спеціальні колективні дослідні на селянських землях Шевченківщини і Білоцерківщини з метою правильного внесення мінеральних добрив та виявлення їхньої дії на різних ґрунтах. До зони діяльності Миронівської зональної дослідно-селекційної станції на той час входили бурякосійні правобережні частини Київської і Дніпропетровської областей. Розгортаючи науково-дослідну роботу безпосередньо у виробничих умовах цілої низки радгоспів і колгоспів, Миронівська станція мала змогу враховувати місцеві умови, в яких одержано результати. Це значною мірою полегшувало керівникам та агроперсоналу сільгоспідприємств

зони діяльності станції застосовувати наукові рекомендації в окремих господарствах, складати плани агрозаходів для одержання максимального ефекту. У 1932 р. секцією хімізації в основному був вивчений район бурякосійної частини Київської області (близько 3 млн га) щодо потреби ґрунтів у добривах. Під урожай 1933 р. було запроваджено агрохімконтроль усіх полів під цукровий буряк у радгоспах (на площі 45 тис. га) та колгоспах (18 тис. га). Хімізація бурякового господарства мала забезпечити на заводах максимальний вихід цукру з вирощеної сировини [23, 24].

Миронівська станція не залишилась осторонь такого явища в історії України, як колгоспна дослідна справа, що набула стрімкого розвитку в середині 30-х рр. ХХ ст. і прийшла на зміну колективним дослідом у одноосібних селянських господарствах. Відповідно до постанови Народного комісаріату землеробства УСРР 1934 р. «Про організацію колгоспних хат-лабораторій» з'явилися нові структурні одиниці галузевої науки для потреб сільськогосподарського виробництва, завідувачами яких призначали кращих колгоспників-дослідників. Хати-лабораторії утворювались у кожному колгоспі з метою надання фактичної допомоги в боротьбі за високі врожаї, підвищення продуктивності тваринництва, у справі опанування техніки і організації соціалістичного сільськогосподарського виробництва. Першочерговим завданням хат-лабораторій були організація і проведення в колгоспах масово-дослідницької і винахідницько-раціоналізаторської роботи, виконання простих аналізів насіння, отрутохімкатів, добрив, ґрунтів тощо, а також проведення метеоспостережень, виявлення шкідників та хвороб сільськогосподарських культур, створення гуртків, організація лекцій, екскурсій для підвищення рівня агрозоотехнічних знань колгоспників тощо.

Програму впровадження у колгоспне виробництво нових прийомів агротехніки та перші підсумки роботи хат-лабораторій було представлено на І Українській нараді завідувачів хат-лабораторій 2–5 березня 1936 р. [25].

Тісний і плідний зв'язок колгоспних хат-лабораторій з науково-дослідними установами давав гарні практичні результати. Їхні дослідні мали практичне значення для колгоспного та радгоспного виробництва і у багатьох питаннях доповнювали дані науково-дослідних установ або ж були цілком новими дослідними даними. Поряд із вивченням і перевіркою нових агротехнічних прийомів, зокрема агротехніки вирощування цукрових буряків та інших культур безпосередньо у виробничих умовах колгоспів, хати-лабораторії багато зробили щодо масового впровадження їх у колгоспне виробництво. Багато заходів, націлених на підвищення врожайності сільськогосподарських культур, а також продуктивності тваринництва і створення міцної кормової бази в колгоспах, були широко випробувані через колгоспні хати-лабораторії [26].

Миронівська зональна дослідно-селекційна станція через свої опорні пункти здійснювала керівництво хатами-лабораторіями в колгоспах Київської, Черкаської та Житомирської областей. У 1935 р. група колгоспного дослідництва станції під керівництвом завідувача групи Г. В. Пилипця провела експедиційне вивчення агротехніки цукрових буряків у виробничих умовах 23 колгоспів Київської області (на площі 4 тис. га) за безпосередньої участі хат-лабораторій, а також облік дослідів понад 200 хат-лабораторій Київської області. На 1936 р. станція спрямувала своє керівництво дослідженнями хат-лабораторій на отримання вичерпних даних з основних питань агротехніки цукрових буряків відповідно до умов ґрунтового-кліматичних районів Лісостепу Київської області, що були внесені до програми дослідної роботи хат-лабораторій на наступні роки [27–29].

На Миронівській станції проводились наради дослідників хат-лабораторій, що вивчали агротехніку цукрових буряків безпосередньо у виробничих умовах колгоспів, і регулярно видавались друком поради хатам-лабораторіям буряківничих районів. Колгоспи накопичували ґрунтовні дослідні дані, що фіксувались головами колгоспів, завідувачами хат-лабораторій, рільниками, бригадирами, ланковими у звітних матеріалах, які стали основою для подальшого підвищення врожайності цукрових буряків [30, 31].

Однак на вимогу часу поряд з хатами-лабораторіями поступово виникло нове поняття – «будинок сільськогосподарської культури». Такі дослідницькі осередки були спрямовані на виконання нових урядових вимог, зокрема щодо «перетворення природи», і наприкінці 40-х рр. повністю замінили хати-лабораторії. Такі організаційні побудови галузевого дослідництва в тогочасному СРСР, як хати-лабораторії і будинки сільськогосподарської культури, існували до 1954 р.

Починаючи з 1937 р. Миронівська державна селекційна станція щороку виконувала плани виробництва насіння еліти основних зернових культур, незмінно будучи в числі передових наукових установ тогочасного СРСР, і за досягнуті успіхи в 1937 р. удостоєна Диплома I ступеня на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві.

Після війни 1941–1945 рр. в результаті напруженої праці колективу і допомоги держави до 1946 р. було повністю відновлено науковий процес на станції, і вона поступово перетворювалась на передову науково-виробничу установу. Як і до війни, у своїй діяльності Миронівська селекційна станція була органічно пов'язана з навколишніми райнасінгоспами, колгоспами і радгоспами, яким надавала всебічну агрономічну та виробничу допомогу у вирощуванні високих урожаїв зернових і технічних культур [32].

Згідно з державною постановою від 20 жовтня 1948 р. «Про план по-лезахисних лісонасаджень, впровадження травопільних сівозмін, будівництво ставів і водоймищ для забезпечення високих стабільних врожаїв у степових та лісостепових районах Європейської частини СРСР», відомою згодом як «Сталінський план перетворення природи», в роботі щодо її виконання під загальним керівництвом АН СРСР взяли участь науковці багатьох науково-дослідних установ, у тому числі й України, зокрема Києва. Це була перша в історії людства велика екологічна програма щодо впливу на клімат величезної території з метою назавжди забезпечити плодючі сільськогосподарські землі від згубних посухів, пилових буревіїв, ґрунтової ерозії і дефіциту вологи шляхом будівництва водоймищ, насаджень захисних смуг та запровадження травопільних сівозмін у південних регіонах тогочасного СРСР (Поволжя, Західний Казахстан, Північний Кавказ, Україна). Нині подібні грандіозні програми реалізуються у США, Китаї, Західній Європі у вигляді створюваних зелених каркасів, яким відводять велику роль у попередженні загроз від глобального потепління [33].

Перед сільськогосподарськими організаціями різного рівня, науковими установами, зокрема й Миронівською дослідною станцією, постало питання про насадження поlezахисних лісосмуг. За спогадами місцевих жителів і ветеранів Миронівського інституту пшениці, починаючи з 1949 р. школярі селекційної станції збирали в лісі жолуді як посівний матеріал. На Миронівській дослідній станції був закладений великий розсадник саджанців дуба, акації, тополі спеціально для насадження лісосмуг. За два-три роки працівники станції та підпорядкованого їй дослідного господарства, а також місцеві жителі висадили молоді дубки та інші саджанці із розсадника смугами вздовж полів і доріг навколо станції та навколишніх сіл, а потім доглядали і прополювали молоді насадження. Ось уже понад півстоліття ці лісосмуги захищають поля Миронівського інституту пшениці.

Науковці станції брали активну участь у районних, обласних та республіканських нарадах працівників сільського господарства, виступали у місцевій і центральній пресі, висвітлюючи наукові досягнення Миронівської селекційної станції і досвід передовиків сільськогосподарського виробництва, проводили підготовку агроспеціалістів для колгоспів зони діяльності (Київської і Житомирської областей). Як і напередодні війни на станцію було покладено виконання державних замовлень на постачання колгоспам і радгоспам декількох областей України насіння районуваних сортів зернових культур. З 1949 р. відділ агротехніки станції шефствує над трьома районами Київської області щодо впровадження і освоєння всього комплексу запроваджуваної на той час на державному рівні травопільної системи землеробства [32].

У 50–60-х рр. Миронівська селекційна станція впроваджує у сільгосп-виробництво нові районовані сорти та наукові розробки, узагальнює практичний досвід передових колгоспів і райнасінгоспів області. З 1960 р. станція забезпечує насінням зернових, зернобобових, олійних культур і кормових трав еліти та першої репродукції 128 колгоспів та чотири радгоспи семи районів Київської області. Миронівські науковці виступають на нарадах з доповідями, в яких пропагують новітні наукові та практичні досягнення, та надають методичну допомогу агрономам колгоспів і експериментальних господарств тогочасного Старченківського (Миронівського) району, зокрема у вигляді листівок з конкретними порадами [34, 35]. На станції проводяться курси підвищення кваліфікації для працівників колгоспного виробництва різних профілів – агрономів-апробаторів, трактористів, бригадирів-рільників, бригадирів-плодоовочівників, а також семінарські заняття, зокрема з буряківниками колгоспів щодо передачі передового досвіду вирощування високих урожаїв цукристих. Так, у січні 1964 р. на базі Миронівської станції пройшов семінар бригадирів рільничих бригад Кагарлицького виробничого управління, якому на той час були підпорядковані господарства Миронівського району. Розробляються і регулярно публікуються методичні поради агрономам господарств [36, 37].

З набуттям станцією в 1968 р. статусу науково-дослідної установи новостворений Миронівський інститут залишається осередком пропаганди і впровадження наукових досягнень та вивчення і узагальнення передового досвіду в сільськогосподарському виробництві. Того ж року був створений відділ науково-технічної інформації (НТІ) та впровадження досягнень науки і передового досвіду у виробництво, прообразом якого став відділ пристосування, що діяв на станції у 20–30-х рр. Підрозділ виконував широкий спектр робіт – економічні дослідження, узагальнення науково-технічної інформації та організація впровадження наукових розробок, насамперед нових сортів, у виробництво, підготовка експонатів та експозицій для виставок різного рівня, прийом делегацій та екскурсій. Ставши визнаним центром селекційної науки в системі ВАСГНІЛ, Миронівський науково-дослідний інститут селекції та насінництва пшениці представляв свої досягнення на наукових форумах та виставках, зокрема мав окремі постійні експозиції у павільйонах «Зерно» на ВДНГ СРСР та України і був нагороджений багатьма Дипломами та медалями цих виставок, багато разів брав участь у міжнародних виставках, що проходили в Югославії, Угорщині, Чехословаччині, Німецькій Демократичній Республіці, Болгарії, Польщі, Монголії, В'єтнамі, на Кубі та в інших країнах [38].

Через відділ НТІ інститут активно підтримував зв'язки з працівниками сільського господарства шляхом організації різних навчальних за-

ходів, лекційної і друкованої пропаганди, зокрема розроблялись поради та узагальнювалась інша корисна інформація для агрономів і керівників господарств [39]. Тут регулярно проводились науково-практичні наради і семінари обласного, республіканського та всесоюзного рівня. У 1968 р. в інституті пройшли всесоюзні семінари з питань впровадження у виробництво досягнень науки і передового досвіду з працівниками управлінської науки республіканських міністерств сільського господарства та із співробітниками сільськогосподарських науково-дослідних установ і викладачами вузів з різних регіонів тогочасного СРСР, у 1970 р. – нарада головних агрономів районних управлінь сільського господарства Київської області, в 1971 р. – всесоюзний семінар з селекції та первинного насінництва в розсадниках добору для агрономів-насінників та ін. Для науковців та спеціалістів сільського господарства організовувались курси підвищення кваліфікації. До речі, останні всесоюзні курси (тривалістю один місяць) для селекціонерів та насінників із різних науково-дослідних установ пройшли в 1990 р.

Наприкінці 60-х – початку 70-х рр. широкого розповсюдження у виробництві СРСР та країн Центральної Європи набули високоврожайні сорти озимої пшениці Миронівська 808, Миронівська ювілейна та Іллічівка. Площі посіву Миронівської 808 у СРСР сягали понад 10 млн га, в тогочасних соціалістичних країнах – більше 2 млн га. Створені в Миронівському інституті під керівництвом академіка В. М. Ремесла сорти пшениці за 10 років виробничого вирощування (1968–1977) дали СРСР чистий додатковий прибуток понад 1,6 млрд карбованців [40].

На початку 70-х рр. з метою розповсюдження та розмноження нових миронівських сортів, вивчення агротехніки їх вирощування в різних кліматичних зонах СРСР і виведення зимостійких та посухостійких сортів озимої пшениці для цих зон були створені опорні пункти інституту у Волгоградській, Московській областях, у Ставропольському краї (Північний Кавказ), на Алтаї, в Північному Казахстані. Особливо широко робота проводилась на колишній легендарній цілині (Кустанайська область). Співробітники опорних пунктів Миронівського інституту були постійними учасниками численних науково-практичних нарад з питань подальшого освоєння цілинних земель, що проходили у містах цієї зони Казахстану.

До Героя Соціалістичної Праці, відомого селекціонера, академіка, директора ушавленого Миронівського інституту Василя Миколайовича Ремесла за порадою, передовим досвідом та для ознайомлення з новими сортами приїжджали науковці, агрономи, керівники колгоспів та радгоспів України і СРСР, працівники сільського господарства із тогочасних соціалістичних країн, не кажучи про численні екскурсії студентів і шко-

лярів. У 1968 р. в Миронівському інституті побувала група спеціалістів з насінницької справи країн-членів Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ), які ознайомились з постановкою і методами проведення селекційної та насінницької роботи. У різні роки інститут відвідали працівники і спеціалісти сільського господарства тогочасних соціалістичних країн Центральної Європи (Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Німецької Демократичної Республіки), а також Корейської Народно-Демократичної Республіки та інших зарубіжних держав. Так, у 1975 р. для обміну досвідом в інституті побували працівники сільського господарства Братиславського округу Словаччини, а також делегація польських аграріїв, які оглянули посіви нових миронівських сортів, що проходили сорто-випробування у Польщі; в 1977 р. інститут відвідала делегація представників сільськогосподарських кооперативів Лейпцігського округу НДР, в якому миронівські пшениці здобули широке визнання і висівались на площі 20 тис. га. Того ж року в Чехословаччині сільськогосподарський кооператив «Тухораз» започаткував так званий тухоразький рух хліборобів щодо перевиконання планів виробництва зерна пшениці, зокрема миронівських сортів, які в 70-і рр. займали в кооперативі 90 % площ під озимую пшеницею. Заклик тухоразьких хліборобів схвалили більшість сільськогосподарських виробників та дієво підтримали тогочасні Товариство чехословацько-радянської дружби, Чехословацька сільськогосподарська академія, Міністерство сільського господарства ЧССР, науково-дослідні установи тощо [41].

Як широко відомий осередок науково-виробничої діяльності не тільки в Україні, а й тогочасному СРСР та країнах Центральної Європи Миронівський інститут й у 80-і рр. щороку приймав десятки делегацій керівників і працівників колгоспів, радгоспів, сільськогосподарських органів, працівників сільськогосподарських науково-дослідних установ, екскурсій студентів вузів і технікумів, учнів середніх шкіл, а також зарубіжних гостей. Тут побували насінники пшениці із Швеції, французькі і чеські фермери та ін.

Крім делегацій і екскурсантів постійними відвідувачами інституту були агровиробничники, які приїжджали за насінням пшениці миронівських сортів з різних регіонів не тільки України, а й тодішнього СРСР. Підпорядковане інституту експериментальне елітно-насінницьке дослідне господарство «Еліта», створене в 1969 р. на базі господарства станції, за рознарядкою Міністерства сільського господарства УРСР щороку реалізовувало до 2 тис. тонн насіння еліти і супереліти, з року в рік перевиконуючи державні плани виробництва та реалізації елітного насіння зернових і зернобобових культур. Крім господарства «Еліта», завданням якого були перевірка наукових розробок у виробничих умовах

та вирощування насіння високих репродукцій районуваних і перспективних сортів миронівської селекції, інститут мав ще 9 опорних господарств у різних областях України для вивчення миронівських сортів у виробничих умовах та розмноження їх для прискореного впровадження у виробництво [40].

З метою пропаганди та впровадження нових наукових розробок великий обсяг інформації про досягнення інституту звучав по радіо і телебаченню, багато науково-популярних статей з актуальних наукових питань публікувалось у республіканських та всесоюзних газетах і журналах, регулярно виходили друком інформаційні матеріали про результати науково-виробничої діяльності Миронівського інституту та методичні поради, буклети, інформаційні листки з різною експрес-інформацією для аграріїв, узагальнювався передовий досвід щодо отримання високих урожаїв та прискореного впровадження нових сортів у колгоспно-радгоспне виробництво тогочасного СРСР [42, 43], проводилось економічне обґрунтування ефективності наукових розробок інституту.

Як і за часів дослідної станції, в Миронівському інституті проходили практику майбутні агрономи і вчені-аграрники – випускники сільсько-господарських вузів. Тільки з середини 70-х до початку 80-х рр. тут побувало багато студентів-практикантів і стажистів не тільки з багатьох українських вузів, а й з Москви, Ленінграда, Краснодару та інших міст тогочасного СРСР. Вони вважали, що їм дуже пощастило пройти практику саме у цій відомій науково-дослідній установі. Багато з них залишилися працювати в Миронівському інституті.

З набуттям Україною незалежності в Миронівському інституті пшениці було продовжено багаторічні традиції. Тут проходили практику випускники українських ВНЗ і технікумів, приймалися делегації і екскурсії, щороку проводились курси підвищення кваліфікації для агрономів-апробаторів, насінників, спеціалістів агрослужби тощо, аграріям надавались розроблені інститутом рекомендації з проведення сівби та захисту рослин озимих і ярих зернових колосових культур, інформація про нові сорти миронівської селекції [44, 45].

На базі інституту та дослідного господарства «Еліта» щороку проходили науково-практичні конференції спеціалістів-рослинників і агрономів, на які з'їжджалося до 600 учасників, а також Дні поля, на яких виробничники мали змогу ознайомитись з новими сортами та розробками інституту. Так, у 1994 р. учасниками Дня поля були представники агрофірм США, Японії та Німеччини; у 2004 р. для учасників міжнародного симпозіуму «Україна–Австрія» на базі Миронівського інституту було проведено семінар, присвячений сортам миронівської селекції, в якому взяли участь понад 130 чоловік, в тому числі 110 іноземних учасників; у

2008 р. відбувся Всеукраїнський семінар, участь у якому взяли понад 200 спеціалістів-аграрників.

У 2000-х рр. крім науковців Миронівський інститут пшениці відвідали численні делегації спеціалістів та керівників сільськогосподарських підприємств, представників агробізнесу, в тому числі й із країн тогочасного СНД, а також Південно-Африканської Республіки, Японії, США, Франції, Великобританії, Німеччини, Болгарії.

Окрім нових сортів миронівськими науковцями було розроблено ряд технологій, зокрема для фермерських господарств, та методичних рекомендацій до них, які для широкого застосування вийшли друком і успішно впроваджувались безпосередньо у агровиробництво [46–48].

В усі часи Миронівська дослідна станція та її наступник Миронівський інститут пшениці були і є не тільки осередком селекційної науки, а й сполучною ланкою між наукою і виробництвом, яка розвиває і зміцнює зв'язки з аграріями. Кращі традиції, закладені на станції, зберігаються й сьогодні. З метою ознайомлення виробничників із селекційними досягненнями та думкою хліборобів щодо миронівських сортів в інституті щороку проводяться навчально-консультативні семінари, курси підвищення кваліфікації, лекції на яких читають миронівські науковці, а також наради різного рівня і круглі столи з керівниками, агрономами і спеціалістами агрогосподарств. Миронівські вчені – активні учасники навчальних семінарів та курсів, що проводяться іншими науково-дослідними установами.

Як і за часів Миронівської дослідної станції, один із шляхів пропаганди нових сортів та наукових розробок – участь у виставках різного рівня. Миронівський інститут пшениці – незмінний учасник найбільшої в агропромисловому комплексі України щорічної Міжнародної агропромислової виставки «АГРО», а також експозиції «День Хліба» в рамках Міжнародної спеціалізованої виставки хлібопекарської промисловості та багатьох інших.

Але найважливіший рекламний захід, який збирає сотні учасників, – це щорічний День поля, який водночас є святом і науковців, і хліборобів. Щороку в червні у Миронівському інституті пшениці проводиться Міжнародний день поля, на якому селекціонери презентують зерновиробникам свої досягнення – сорти пшениці, ячменю, тритикале миронівської селекції, а аграрії мають змогу вибрати необхідні культури і сорти для своїх господарств та отримати наукові консультації щодо їх вирощування, а також поспілкуватися з колегами з різних областей і знайти нових бізнес-партнерів. Для агровиробничників інститут щороку випускає каталоги сортів миронівської селекції, методичні рекомендації та поради щодо вирощування і захисту зернових культур, флаєри з описом сортів, рекламний кольоровий проспект про інститут та іншу друковану про-

дукцію [49, 50]. Для обміну досвідом та реклами селекційних досягнень миرونівські науковці беруть активну участь також у Днях поля в установах та господарствах багатьох областей України, де закладаються демонстраційні полігони сортів миرونівської селекції.

Але головними здобутками установи в усі часи були і є сорти зернових культур. За понад 100 років діяльності Миرونівської станції та інституту створено більше 330 сортів двадцяти сільськогосподарських культур, серед яких шедеври світової селекції – сорти пшениці м'якої озимої Українка 0246 та Миронівська 808. Станом на 2019 р. до Державного реєстру України внесено 109 сортів селекції Миرونівського інституту пшениці та 50 сортів селекції підпорядкованої інституту Носівської селекційно-дослідної станції.

Сьогодні миронівські селекціонери пропонують аграріям цілий ряд високопродуктивних, стійких, з доброю якістю зерна сортів пшениці та ячменю нового покоління. Основним завданням є передача зерновиробникам готового селекційного продукту (нових сортів) разом з повним науковим супроводом щодо вирощування. Щоб вислухати авторитетну думку виробників зерна про те, які саме сорти потрібні агрогосподарствам, до участі в методичній комісії щодо передачі на державне сорто-випробування нових ліній конкурсного випробування інституту запрошуються керівники і агрономи господарств. Вони наочно оцінюють на ділянках перспективні лінії – кандидати в сорти. Здійснюючи науковий супровід до вирощування сортів миронівської селекції, науковці інституту регулярно проводять обстеження посівів безпосередньо в господарствах та надають методичні консультації і поради, наголошуючи на тому, що тільки від виробників залежить повна реалізація потенціалу продуктивності, закладеного в сорті селекціонерами.

Миронівські сорти – вагомий внесок у вітчизняне зерновиробництво, вони мають великий попит у аграріїв, висіваються в Україні на площі понад 1,5 млн га. Сьогодні вирощування і реалізацію насіння сортів миронівської селекції проводять 30 базових господарств різної форми власності по всій Україні, угоди на використання миронівських сортів укладено з понад 50 агропідприємствами різного рівня. Інститут щороку видає більше 100 ліцензій на вирощування сортів миронівської селекції. Досягнуто угод про співпрацю з насінневими компаніями Угорщини, Туреччини, Молдови, Білорусі.

Для успішного впровадження сорту необхідне нарощування обсягів виробництва та реалізації насіння. Інститут має для цього розгалужену мережу, до якої входять Носівська селекційно-дослідна станція (Чернігівщина), п'ять дослідних господарств та опорний пункт, що розташовані в різних областях України. Крім вирощування насіння миронівських сортів тут щороку закладаються полігони для їх екологічного випробу-

вання та агротехнічні досліді щодо елементів удобрення пшениці озимої в умовах зони.

Нині Миронівський інститут пшениці є однією з провідних науково-дослідних селекційних установ України. За вагомі здобутки у науково-практичній діяльності він нагороджений Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (2016 р.), а за значні досягнення у впровадженні високопродуктивних сортів у виробництво відзначений Дипломами та пам'ятними знаками переможця всеукраїнських конкурсів 2016 і 2017 рр. у номінації «Лідер агропромислового комплексу України».

Успіхи Миронівського інституту пшениці є гідним внеском у розвиток аграрного сектору економіки та процвітання нашої держави. Про це свідчать Почесна Грамота і золота медаль Міністерства аграрної політики та продовольства України, якими за свої сорти нагороджений інститут на Міжнародній агропромисловій виставці «АГРО-2018», та Почесна грамота Міністерства, якою інститут відзначений у 2019 р.

Список використаних джерел

1. Исторический очерк возникновения, организации и деятельности Мионовской опытной и селекционной станции (1912–1922). *Труды Мионовской опытной и селекционной станции*. Киев : Изд. Сахаротреста, 1924. Вып. 1. С. 9–40.
2. Донік О. М. Київська Всеросійська виставка 1913 р. як виразний приклад презентації досягнень у модернізації економіки й міського життя. *Проблеми історії України XIX – поч. XX ст.* 2016. Вип. 25. С. 50–69.
3. Еремеев И. М. Озимая пшеница «Украинка» 0246 Мионовской станции : монографический очерк. Издание Мионовской станции / под ред. А. М. Левшина. Киев, 1928. 104 с.
4. Борсук Г. Ю. Еремеев Иван Максимович. *Енциклопедія сучасної України*. Київ, 2009. Т. 9. С. 426–427.
5. Вергунов В. А. Створення та діяльність Миронівської селекційно-дослідної станції: історіографічний нарис. 1.7. Пошук оптимальності щодо виконання основних дослідницьких функцій у 20-х роках ХХ століття. *Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла Національної академії аграрних наук України (1912–2012)* / за ред. канд. с.-г. наук В. С. Кочмарського. Миронівка : [б. в.], 2012. С. 49–55.
6. Кузьменко П. В. Програма роботи Відділу Пристосування / Видання Миронівської дослідної станції. 1926. 16 с.
7. Кузьменко П. В. До дальших напрямків робіт відділів пристосування України. *Український агроном*. 1928. № 1.
8. Щербина М. В. Про виставочну роботу райземвідділів. *Український агроном*. 1928. № 5–6.
9. Кузьменко П. В. Місцеві сільськогосподарські виставки як метода агропропаганди висновків дослідних установ. *Український агроном*. 1927. № 5–6.
10. Муравйов В. П. Миронівська дослідно-селекційна станція на Миронівській районній сільськогосподарській виставці у 1925 р. / Видання Миронівської дослідної станції. 1925. 19 с.
11. Ліндеман І. В. Труды I-го районного агрономічного з'їзду при Миронівській дослідно-селекційній станції 26–28 жовтня 1926 року / Видання станції. 1927.
12. Кузьменко П. В. II-й агрономічний з'їзд при Миронівській дослідно-селекційній станції. *Український агроном*. 1927. № 7–8. С. 68–70.

13. Кузьменко П. В. III-й агрономічний з'їзд на Миронівській дослідно-селекційній станції. *Український агроном*. 1929. № 7–8. С. 111–112.
14. Щербина М. В. З практики роботи секції пристосування Миронівської станції 1927–28 р. *Український агроном*. 1929. № 3.
15. Щербина М. В. Через зв'язок дослідної станції з селянством до підвищення врожайності. *Радянський селянин*. 1929. № 19–20.
16. Тунік М. В. Організація колективних дослідів. *Колективні досліді за 1927/28–1928/29 рр. та висновки з них* : Труди Миронівської дослідно-селекційної станції. Київ : Видання УНЦу, 1931. С. 12–21.
17. Ряппо Я. П. Народна освіта на Україні за десять років революції. Харків : Укрдержвидав, 1927. 127 с.
18. Організація колективних досвідів. *Наслідки колективних досвідів за 1926–27 рік* / Видання Миронівської дослідно-селекційної станції. 1928. С. 5–11.
19. Тунік М. В. Висновки колективних дослідів за 1927/28 та 1928/29 рр. *Колективні досліді за 1927/28–1928/29 рр. та висновки з них* : Труди Миронівської дослідно-селекційної станції. Київ : Видання УНЦу, 1931. С. 121–126.
20. Щербина М. В. Робота кореспондентської мережі селян-дослідників у 1929 р. / Видання Миронівської дослідно-селекційної станції. 1930. 54 с.
21. Прант Т. Показчик для екскурсанта на Миронівську дослідну станцію / Видання Миронівської дослідно-селекційної станції. 1930. 20 с.
22. Наслідки дослідження організації праці в бурякових колгоспах (висновки з роботи за 1931 рік) / Видання Миронівської зональної дослідно-селекційної станції. 1932. 60 с.
23. Алексеева Е. Н. Вплив мінеральних добрив на якість цукрового буряку. *Збірник Миронівської зональної дослідно-селекційної станції*. 1934. Вип. I (V). С. 35–46.
24. Кудзін Ю. К. Робота секції хемізації Миронівської ЗОС за 1932 р. *Бюлетень* / Видання Миронівської зональної дослідно-селекційної станції. 1933. Вип. I (IV). С. 97.
25. Постанови Першої Української наради завідувачів хат-лабораторій / НКЗС УСРР. Київ–Харків : Держ. вид-во колгосп. і радгосп. літ-ри УСРР, 1936. 79 с.
26. Коваленко С. Д. Колгоспна дослідна справа як система організації наукового забезпечення аграрного виробництва УРСР (1940-і роки ХХ ст.). *Історія науки і біографістика*. 2017. Вип. 1. URL: <http://inb.dnsgb.com.ua/2017-1/10.pdf>
27. Пилипець Г. В. Підсумки дослідів хат-лабораторій та вивчення агротехніки цукрових буряків в колгоспах Київської області за 1935 рік / за ред. В. Ф. Старченка, О. М. Надеждіна. Київ–Харків : Держ. вид-во колгосп. і радгосп. л-ри УСРР, 1936. 76 с.
28. Пилипець Г. В., Розендорн О. О., Безверхий І. Ф., Саксаганський Л. В. Програма дослідної роботи хат-лабораторій Київської області по буряківництву на 1937 рік / за ред. В. Ф. Старченка, О. М. Надеждіна; НКЗС УСРР, ВНДІ бурякового рільництва, Київська (Миронівська) обласна сільськогосподарська дослідна станція. Київ–Харків : Держ. вид-во колгосп. і радгосп. л-ри УСРР, 1937. 82 с.
29. Пилипець Г. В., Лут П. О., Тимченко І. А. Програма дослідної роботи з рільництва для хат-лабораторій Київської області (Миронівка) / за ред. В. Ф. Старченка, О. М. Надеждіна; видання Київської (Миронівської) обласної сільськогосподарської дослідної станції. 1938. 77 с.
30. На допомогу хатам-лабораторіям Лісостепу / Київська (Миронівська) обласна сільськогосподарська дослідна станція. 1935.
31. Поради хатам-лабораторіям бурякових районів Київської області в дослідницькій роботі / Київська (Миронівська) обласна сільськогосподарська дослідна станція. 1935. Вип. 2.
32. Работы по селекции и семеноводству зерновых, зернобобовых культур и многолетних трав. Научный отчет за 1944–1949 гг. / под общ. ред. зам. директора по науч. части В. Н. Ремесло; Мироновская государственная селекционная станция им. В. Ф. Старченка. Киев–Харьков : Гос. изд. с.-х. л-ры УССР, 1950. Вип. 1. С. 3–7.

33. 1948 г. Сталинский план преобразования природы. URL: <https://arxiv.livejournal.com/176700.html>
34. Сухобрус С. В. З досвіду боротьби за високу культуру землеробства (листівка). Київ : Вид. Тов-ва політичних і наукових знань, 1957. Грудень.
35. Сухобрус С. В. 417 центнерів буряків є! (листівка). Київ : Вид. Тов-ва політичних і наукових знань, 1958. Грудень.
36. Гупало М. Г. Наші поради. *Хлібороб України*. 1964. № 3. С. 21–22.
37. Сухобрус С. В., Литвиненко Ф. П. Щоб повновагим був колос. *Хлібороб України*. 1964. № 3. С. 15–17.
38. Ремесло В. Н., Рочняк В. А. Основные итоги научной деятельности института. *Селекция, семеноводство и сортовая агротехника* : сб. науч. трудов / Мироновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мионовка, 1978. Вып. 2. С. 10–20.
39. Кузьменко А. С. Некоторые приемы агротехники новых сортов озимой пшеницы : информ. листок № 85. Сер. 26/2. Киев : Киев. отд-ние Укр. НИИ науч.-техн. информ., 1973. 8 с.
40. Демидов О. А., Гудзенко В. М., Кузьмінська Г. П. П'ятдесят плідних років. *Миронівський вісник* : зб. наук. праць. Миронівка, 2018. Вип. 6. С. 186–203.
41. Клусачек М. Зерновое хозяйство Чехословакии, Тухоразское движение и чехословацко-советское сотрудничество. *Повышение эффективности селекционного процесса и интенсивных зональных технологий возделывания озимой пшеницы* : сб. науч. трудов / Мироновский НИИ селекции и семеноводства пшеницы. Мионовка, 1988. С. 31–41.
42. Ильченко Н. А., Гринев В. М., Грицюк В. И., Дудник В. В. Дифференцированная обработка почвы под зерновые и зернобобовые культуры : информ. листок № 87-031 / Черкас. отд-е Укр. НИИ науч.-техн. информ. Черкаскы, 1987. 4 с.
43. Животков Л. О., Дворник В. Я., Дріч В. К., Кавунець В. П., Дудник В. В. Досвід прискороного розмноження і впровадження сортів : информ. листок № 90-0204 / Укр. НДІ наук.-техн. інформ. Київ, 1990. 4 с.
44. Животков Л. А., Дворник В. Я., Кавунець В. П., Дріч В. К. Опыт применения интенсивной технологии на семеноводческих посевах озимой пшеницы : информ. листок. Киев : ИМЭКС, 1991. 4 с.
45. Коломієць Л. А., Шелепов В. В., Мельніков А. Ф., Ремесло В. В. Характеристика новых більш урожайних сортів озиміої м'якої пшениці : информ. листок. Миронівка, 1992. 3 с.
46. Власенко В. А., Русанов В. І., Кавунець В. П. [та ін.]. Система обробітку ґрунту під озиму пшеницю з урахуванням вологозабезпеченості та забур'яненості в Лісостепу України : рекомендації. Миронівка, 2001. 19 с.
47. Шевченко А. І., Животков Л. О., Борсук Г. Ю., Шубенко І. А. [та ін.]. Ресурсозберігаюча, екологічно безпечна технологія вирощування ячменю озимого в Лісостепу і Поліссі України : метод. поради. Миронівка, 2000. 40 с.
48. Власенко В. А., Кавунець В. П., Русанов В. І. [та ін.]. Озима пшениця в сівозміні та сівозміні для колективних і фермерських господарств : рекомендації. Миронівка, 2001. 18 с.
49. Каталог сортів зернових культур / відпов. за вип. О. А. Демидов; НААН, Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла, Носівська селекційно-дослідна станція МІП. Миронівка, 2019. 82 с.
50. Виробництво добазового, базового і сертифікованого насіння пшениці озиміої та ярої (методичні рекомендації) / відпов. за вип. О. А. Демидов; НААН, Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла. Миронівка, 2019. 71 с.

References

1. Historical essay on beginning, organization, and activity of Mironovka Experimental and Breeding Station (1912–1922) (1924). *Proceedings of Mironovka Breeding and Experimental Station, 1*, 9–40. [in Russian]
2. Donik, O. M. (2016). Kyiv All-Russian exhibition in 1913 as an expressive example of presentation of achievements at modernization of economy and municipal life. *Issues of History of Ukraine XIX – early XX century, 25*, 50–69. [in Ukrainian]
3. Yeremeyev, I. M. (1928). Winter wheat «Ukrainka» 0246 bred at Mironovka Station: monographic essay. Edition of Mironovka Experimental Station. A. M. Levshin (Ed.). Kiev: N.p. [in Russian]
4. Borsuk, H. Yu. (2009). Yeremeiev Ivan Maksymovych. *Encyclopedia of Modern Ukraine, 9*, 426–427. [in Ukrainian]
5. Verhunov, V. A. (2012). Creation and activity of Myronivka breeding and research station: historiographical essay. 1.7. Search for optimality to perform basic research functions in the 1920's of the XX century. In V. S. Kochmarskyi (Ed.). *The V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (1912–2012)* (pp. 49–55). Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
6. Kuzmenko, P. V. (1926). Program of Activity for the Implementation Department. Edition of Myronivka Experimental Station. [in Ukrainian]
7. Kuzmenko, P. V. (1928). To the further directions of activity for Implementation Departments of Ukraine. *Ukrainian Agronomist, 1*. [in Ukrainian]
8. Shcherbyna, M. V. (1928). On exhibition activity of district departments of agriculture. *Ukrainian Agronomist, 5–6*. [in Ukrainian]
9. Kuzmenko, P. V. (1927). Local agricultural exhibitions as a method of agrarian propagating achievements of research institutions. *Ukrainian Agronomist, 5–6*. [in Ukrainian]
10. Muraviov, V. P. (1925). Myronivka Experimental and Breeding Station at Myronivka District Agricultural Exhibition in 1925. Edition of Myronivka Research Station. [in Ukrainian]
11. Lindeman, I. V. (1927). Proceedings of the 1st District Agronomic Meeting at Myronivka Experimental and Breeding Station, on October 26–28, 1926. Edition of the Station. [in Ukrainian]
12. Kuzmenko, P. V. (1927). The 2nd Agronomic Meeting at Myronivka Experimental and Breeding Station. *Ukrainian Agronomist, 7–8*, 68–70. [in Ukrainian]
13. Kuzmenko, P. V. (1929). The 3rd Agronomic Meeting at Myronivka Experimental and Breeding Station. *Ukrainian Agronomist, 7–8*, 111–112. [in Ukrainian]
14. Shcherbyna, M. V. (1929). About practice of the Implementation Department of Myronivka Station in 1927–1928. *Ukrainian Agronomist, 3*. [in Ukrainian]
15. Shcherbyna, M. V. (1929). Through connection of Experimental Station with peasantry to the increase of yielding capacity. *Soviet Peasant, 19–20*. [in Ukrainian]
16. Tunik, M. V. (1931). Organization of collective experiments. In *Collective Experiments for 1927–28–1928–29 and Their Results: Proceedings of Myronivka Experimental and Breeding Station* (pp. 12–21). Kyiv: Ukrainian Research Institute of Sugar Industry Publ. [in Ukrainian]
17. Raippo, Ya. P. (1927). National Education in Ukraine for Ten Years of Revolution. Kharkiv: Ukrderzhvydav. [in Ukrainian]
18. Organization of collective experiments. (1928). In *Results of Collective Experiments for 1926–1927*. Edition of Myronivka Experimental and Breeding Station (pp. 5–11). [in Ukrainian]
19. Tunik, M. V. (1931). The results of collective experiments for 1927–28 and 1928–29. In *Collective Experiments for 1927–28–1928–29 and Their Results: Proceedings of Myronivka Experimental and Breeding Station* (pp. 121–126). Kyiv: Ukrainian Research Institute of Sugar Industry Publ. [in Ukrainian]

20. Shcherbyna, M. V. (1930). Activities of Correspondent Network of Research Peasants in 1929. Edition of Myronivka Experimental and Breeding Station. [in Ukrainian]
21. Prant, T. (1930). A Guide for Visitors at Myronivka Experimental Station. Edition of Myronivka Experimental and Breeding Station. [in Ukrainian]
22. Results of the Studying Organization of Work in Collective Farms Producing Sugar Beet (Conclusions from the Work for 1931). (1932). Edition of Myronivka Zonal Experimental and Breeding Station. [in Ukrainian]
23. Aliksieieva, Ye. N. (1934). The influence of mineral fertilizers on sugar beet quality. *Collection of Myronivka Zonal Experimental and Breeding Station, 1 (V)*, 35–46. [in Ukrainian]
24. Kudzin, Yu. K. (1933). Work of the Chemicalization Section of Myronivka ZEBs for 1932. *Bulletin of Myronivka Zonal Experimental and Breeding Station, 1 (IV)*, 97. [in Ukrainian]
25. The Decree of the First Ukrainian Workshop for Chairs of the House-Laboratories. (1936). Kyiv-Kharkiv: State Publisher of Collective and State Farm Literature of UkrSSR. [in Ukrainian]
26. Kovalenko, S. D. (2017). Research collective farm system of the case as a scientific support of agricultural production of UkrSSR (1940-s of the XX century). *History of Science and Biographical Studies, 1*. Retrieved from <http://inb.dnsgb.com.ua/2017-1/10.pdf>
27. Pylypets, H. V. (1936). The results of experiments of house-laboratories and studying sugar beet agrotechnics in collective farms of Kyiv region for 1935. V. F. Starchenko, O. M. Nadiiezhdin (Eds.). Kyiv-Kharkiv: State Publisher of Collective and State Farm Literature of the Ukrainian SSR. [in Ukrainian]
28. Pylypets, H. V., Rozendorn, O. O., Bezverkhyi, I. F., & Saksahanskyi, L. V. (1937). Program of Experimental work of House-Laboratories in Kyiv Region on Sugar Beet Growing in 1937. V. F. Starchenko, O. M. Nadiiezhdin (Eds.). Kyiv-Kharkiv: State Publisher of Collective and State Farm Literature of the UkrSSR. [in Ukrainian]
29. Pylypets, H. V., Lut, P. O., & Tymchenko, I. A. (1938). Program of Experimental Work on Field Crop Cultivation for House-Laboratories of Kyiv Region (Myronivka). V. F. Starchenko, O. M. Nadiiezhdin (Eds.). Edition of Kyiv (Myronivka) Regional Agricultural Experimental Station. [in Ukrainian]
30. To Help House-Laboratories of Forest-Steppe. (1935). Kyiv (Myronivka) Regional Agricultural Experimental Station. [in Ukrainian]
31. Advices for House-Laboratories of Beet Areas of Kyiv Region in Experimental Work. (1935). Kyiv (Myronivka) Regional Agricultural Experimental Station, 2. [in Ukrainian]
32. Remeslo, V. N. (Ed.). (1950). The Papers on Breeding and Seed Production of Cereals, Leguminous Crops and Perennial Grasses. In *Scientific Report for 1944–1949 (1)*, pp. 3–7. Kiev-Kharkov: State Edition of Agricultural Literature of the UkrSSR. [in Russian]
33. The Stalin's Plan for the Transformation of Nature. (1948). Retrieved from <https://apxiv.livejournal.com/176700.html> [in Russian]
34. Sukhobrus, S. V. (1957). From the experience of struggle for high culture of agriculture (leaflet). Kyiv: Association of Political and Scientific Knowledge Publ. [in Ukrainian]
35. Sukhobrus, S. V. (1958). 417 centers of beets per hectare has become reality! (leaflet). Kyiv: Association of Political and Scientific Knowledge Publ. [in Ukrainian]
36. Hupalo, M. G. (1964). Our advices. *Grain Grower of Ukraine, 3*, 21–22. [in Ukrainian]
37. Sukhobrus, S. V., Lytvynenko, F. P. (1964). To make the spike heavy. *Grain Grower of Ukraine, 3*, 15–17. [in Ukrainian]
38. Remeslo, V. N., & Rochnyak, V. A. (1978). The main results of the scientific activities of the Institute. *Plant Breeding, Seed Production and Varietal Agrotechnics of Grain and Forage Crops, 2*, 10–20. [in Russian]
39. Kuz'menko, A. S. (1973). Some methods of agrotechnics of new winter wheat varieties: informational leaflet No. 85. Series 26/2. Kiev: Kiev Branch of Ukrainian Research Institute of Scientific-Technical Information. [in Russian]

40. Demydov, O. A., Hudzenko V. M., & Kuzminska H. P. (2018). Fifty fruitful years. *Myronivka Bulletin*, 6, 186–203. [in Ukrainian]
41. Klusacek, M. (1988). Grain production of Czechoslovakia, the Tucharaz movement and the Czechoslovak-Soviet cooperation. In *Improving the Efficiency of Breeding Process and Intensive Zonal Technologies in Winter Wheat Cultivation* (pp. 31–41). Mironovka: N.p. [in Russian]
42. Il'chenko, N. A., Grinev, V. M., Gritsyuk, V. I., & Dudnik, V. V. (1987). Differentiated soil processing for grain and leguminous crops: informational leaflet No. 87-031. Cherkassy: Cherkassy Branch of Ukrainian Research Institute of Scientific-Technical Information. [in Russian]
43. Zhyvotkov, L. O., Dvornyk, V. Ya., Drich, V. K., Kavunets, V. P., & Dudnyk, V. V. (1990). Experience of accelerated reproduction and introduction of varieties: informational leaflet No. 90-0204. Kyiv: Ukrainian Research Institute of Scientific-Technical Information. [in Ukrainian]
44. Zhyvotkov L. A., Dvornik, V. Ya., Kavunets, V. P., & Drich, V. K. (1991). Experience of application of intensive technology on winter wheat seed-growing crops: information leaflet. Kiev: IMEKS. [in Russian]
45. Kolomiets, L. A., Shelepov, V. V., Melnikov, A. F., & Remeslo, V. V. (1992). Characteristics of new more productive winter wheat varieties: information leaflet. Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
46. Vlasenko, V. A., Rusanov, V. I., Kavunets, V. P. et al. (2001). Soil Cultivation System under Winter Wheat Taking into Account Water Content and Permeability in the Forest-Steppe of Ukraine: Recommendations. Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
47. Shevchenko, A. I., Zhyvotkov, L. O., Borsuk, H. Yu., Shubenko, I. A. et al. (2000). Resource-Saving, Environmentally Safe Technology of Winter Barley Growing in Forest-Steppe and Polissia of Ukraine: Guidelines. Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
48. Vlasenko, V. A., Kavunets, V. P., Rusanov, V. I. et al. (2001). Winter wheat in crop rotation and crop rotation for collective farms and farms: recommendations. Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
49. Demydov, O. A. (Ed.). (2019). Catalogue of Cereal Varieties. NAAN, V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat, Nosivka Plant Breeding and Experimental Station of MIP. Myronivka: N.p. [in Ukrainian]
50. Demydov, O. A. (Ed.). (2019). Production of Pre-basic, Basic, and Certified Winter Wheat and Spring Wheat Seeds (Methodical Recommendations). Myronivka: [in Ukrainian]

Более 100 лет производственно-просветительской деятельности

Демидов А. А., доктор сельскохозяйственных наук, член-корреспондент НААН
Гудзенко В. Н., кандидат сельскохозяйственных наук
Кузьминская Г. П.

*Мироновский институт пшеницы имени В. Н. Ремесло НААН
Украина, 08853, с. Центральное, Мироновский район Киевской обл.
e-mail: mwheats@ukr.net*

Мироновская опытная станция и ее преемник Мироновский институт пшеницы были и есть не только центром селекционной науки, но и связующим звеном между наукой и агропроизводством. В 20–50-х гг. Мироновская станция внедряла в своей зоне деятельности такие государственные проекты, как коллективные опыты на крестьянских землях; организация сети корреспондентов-исследователей среди крестьян-хозяйственников; химизация сельского хозяйства (рекомендации по приме-

нению минеральных удобрений и агрохимконтроль почв в хозяйствах); руководство работой хат-лабораторий (в трех областях); реализация государственного постановления о полесозащитных лесонасаждениях и травопольных севооборотах в степных и лесостепных районах Европейской части СССР (в частности в Украине) и т. д. Начатая на Мироновской опытной станции работа по пропаганде сельскохозяйственных знаний и научных достижений среди агрономических работников и крестьянства продолжается и в институте, в частности выставочное дело (подготовка экспонатов и экспозиций для выставок разного уровня), организация ежегодных съездов агрономов, семинаров и курсов повышения квалификации для работников сельского хозяйства, обобщение передового опыта в производстве, экономическое обоснование результатов научных исследований, внедрение научных разработок (сортов) в производство, выпуск печатной продукции для агроспециалистов (рекомендации, информационные листки и т. д.), прием делегаций и экскурсий, а также прохождение студентами практики и стажировки в учреждении. С 1937 г. на Мироновскую государственную селекционную станцию было возложено задание по производству семян основных зерновых культур для нескольких областей Украины, что и сегодня является главным в производственной деятельности института. Станция активно участвовала во всех общегосударственных начинаниях по научному обеспечению сельскохозяйственного производства, отдельных крестьянских хозяйств и устойчивому развитию аграрного сектора страны. Такая деятельность продолжена и Мироновским институтом. Мироновский научно-исследовательский институт селекции и семеноводства пшеницы стал признанным центром селекционной науки в системе ВАСХНИЛ, здесь регулярно проводились научно-практические совещания, курсы и семинары областного, республиканского и всесоюзного уровня. За семенами пшеницы мироновских сортов приезжали аграрии из разных регионов не только Украины, но и СССР. Мироновские сорта широко возделывались в тогдашних социалистических странах. С обретением Украиной независимости мироновскими учеными кроме новых сортов был разработан ряд технологий, в частности для фермерских хозяйств, которые успешно внедрялись непосредственно в агропроизводство. Лучшие традиции, заложенные на станции, сохраняются и сегодня. В институте ежегодно проводятся Международные дни поля, учебно-консультативные семинары и круглые столы для руководителей, агрономов и специалистов агрохозяйств, совещания различного уровня, а также курсы повышения квалификации, выпускается печатная методическая и рекламная продукция. Ежегодно выдается более 100 лицензий на использование мироновских сортов, которые занимают в Украине 1,5 млн га. Достигнуты соглашения о сотрудничестве с семеноводческими компаниями Венгрии, Турции, Молдовы, Беларуси. Новые сорта передаются аграриям вместе с полным научным сопровождением по их выращиванию. Мироновские ученые проводят обследование посевов непосредственно в хозяйствах и предоставляют методические консультации и рекомендации.

Ключевые слова: *Мироновская станция, Мироновский институт, коллективные опыты, сеть корреспондентов-исследователей, хаты-лаборатории, производство семян, семинары, курсы повышения квалификации, практика, выставки, Дни поля, печатная продукция, научное сопровождение сортов*

More than 100 years of production and educational activities

Demydov O. A., Doctor of Agricultural Sciences, Corresponding Member of NAAS
Hudzenko V. M., Candidate of Agricultural Sciences
Kuzminska H. P.

*The V. M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat of NAAS
Tsentraine village, Myronivka district, Kyiv region, 08853, Ukraine
e-mail: mwheats@ukr.net*

Myronivka Experimental Station and its successor Myronivka Institute of Wheat were and remain not only the center of breeding science, but also a link between science and agribusiness. During 1920-50s the Myronivka Station introduced in area of its activity state projects, such as collective experiments on peasant lands; organization of a network of correspondent-researchers among peasant owners; chemicalization of agriculture (recommendations on the use of mineral fertilizers and agrochemical control of soils in farms); management of the house-laboratories (in three regions); implementation of the state decree on *field*-afforestation and grass rotation in the Steppe and Forest-Steppe regions of the European part of the USSR (in particular in Ukraine), etc. The works started at the Myronivka Research Station on the propaganda of agricultural knowledge and scientific achievements among agronomic employees and peasantry have been continuing at the Institute, in particular, exhibition activity (preparation of exhibits for exhibitions of various levels), organization of annual meetings of agronomists, seminars and advanced training courses for agriculture workers, generalization of best practices, economic substantiation of research results, introduction of scientific results (varieties) into farming, print production for agro-specialists (recommendations, leaflets, etc.), reception of delegations and excursions, as well as undergraduate practice at the institution. Since 1937, the Myronivka State Breeding Station was entrusted with the task of producing main grain seeds crops for several regions of Ukraine, being nowadays the main one in the production activities of the Institute. The station actively participated in all all-Union undertakings to provide scientific support for agricultural production, individual farms and the sustainable development of the country's agricultural sector. Such activity was continued by the Myronivka Institute. Myronivka Research Institute of Wheat Breeding and Seed Production has become an acknowledged center of breeding science in the system of Lenin All-Union Academy of Agricultural Sciences, where there were regular scientific-practical meetings, courses and seminars of regional, republican, and all-Union level. Agro-growers from different regions of Ukraine and the USSR came to get wheat seeds of Myronivka varieties. Myronivka varieties were widely cultivated in the then socialist countries. With Ukraine gaining independence, Myronivka scientists, in addition to new varieties, developed a number of technologies, in particular for farms, which were successfully introduced directly into agricultural production. The best traditions laid down at the station are preserved today. The Institute annually hosts International Field Days, training and advisory seminars and round tables for managers, agronomists and agricultural specialists, meetings of various levels, as well as advanced training courses, and produces printed methodological and promotional matters. Annually more than 100 licenses are issued for growing Myronivka varieties, which occupy 1.5 million hectares in Ukraine. Agreements on cooperation with seed companies of Hungary, Turkey, Moldova, and Belarus have been signed. New varieties are offered to farmers with full scientific support for their cultivation. Myronivka scientists monitor crops directly at farms and provide methodological consultations and recommendations.

Key words: *Myronivka Station, Myronivka Institute, collective experiments, network of correspondent-researchers, house-laboratories, seed production, seminars, advanced training courses, practice, exhibitions, Field Days, printed products, scientific support of varieties*